

Raad voor Cultuur
T.a.v. Mevrouw E. Swaab
Postbus 61243
2506 AE Den Haag

Den Haag

Ons kenmerk
DCE/07/33691

Uw brief van
20 juli 2007

Uw kenmerk
mon-2007.03547/8

Onderwerp

Tussentijds advies 'Stelseldiscussie
Monumentenzorg'

Geachte Raad,

In deze brief reageer ik op uw tussentijds advies over de Stelseldiscussie Monumentenzorg, dat ik onlangs van u ontving. Ik zal eerst ingaan op de inhoudelijke kaders die u heeft gesteld voor de stelseldiscussie, de thema's die u benoemd heeft en de stellingen die u heeft ingenomen. Tot slot zal ik ingaan op uw slotalinea, waarin u een voorstel doet voor een vervolg op dit advies.

Inhoudelijke kaders, thema's en stellingen

Gewijzigde context

In uw brief onderschrijft u de urgentie van een modernisering van het monumentenstelsel. U blikt terug op uw vorige advies *Het tekort van het teveel* en schetst de reacties die dit advies teweeg heeft gebracht. Voorts schetst u de gewijzigde context van de monumentenzorg:

- de belangrijkste transformaties vinden niet meer plaats in het 19^e eeuwse landschap maar in het sterk verstedelijkte 20^e eeuwse landschap,
- de behoefte aan (lokale) identiteit en herkenbaarheid neemt toe,
- er bestaat meer dan ooit draagvlak voor het behoud van cultureel erfgoed,
- historische gebouwen liggen goed 'in de markt',
- het accent verschuift van een objectgerichte naar een gebiedsgerichte benadering.

Uitgangspunten voor de stelseldiscussie

Vervolgens formuleert u een aantal uitgangspunten voor de stelseldiscussie:

1. Archeologie maakt integraal onderdeel uit van het nieuwe monumentenstelsel,
2. Een monument is een artefact dat deel uitmaakt van de leefomgeving en daaraan mede vormgeeft,
3. Periodieke herijking van het monumentenbestand is een logische consequentie van een dynamische visie op de monumentenzorg,
4. Complementariteit in beleid, bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen rijk, provincie en gemeente is van groot belang.

De uitgangspunten 1, 2 en 4 zijn ook voor mij vanzelfsprekende uitgangspunten die ik hanteer bij de door mij geleide stelseldiscussie monumentenzorg. Voor wat betreft het derde uitgangspunt verwijst ik naar de brief aan de Tweede Kamer van september 2006 over het erfgoedselectiebeleid. Daarin werd geconcludeerd dat bij een stelseldiscussie niet uitsluitend de beheersing van het aantal monumenten centraal staat, maar het functioneren van het gehele stelsel, de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheden, zorg voor kwaliteit en de financiering. De discussie over het monumentenstelsel zal moeten uitwijzen of periodieke herijking opportuun is of niet.

Opmerkingen bij de gestelde vragen

Ten aanzien van mijn eerste vraag, over het omvormen van het objectgerichte karakter van de monumentenzorg naar een gebiedsgerichte benadering merkt u op dat de stelseldiscussie duidelijk zal moeten maken of de Monumentenwet moet worden omgevormd. Ik ben het met de Raad eens dat de stelseldiscussie meer duidelijkheid zal moeten brengen over de vraag of, en zo ja welke wetgevingsopgave er ligt. Dat is een vraag die niet alleen de Monumentenwet betreft.

Naar aanleiding van mijn tweede vraag hoe om te gaan met de toenemende financiële druk wijst u erop dat het rijk de zorg voor erfgoed steeds heeft opgevat als culturele opgave. U acht het van belang dat er meer continuïteit in de financiering van monumentenzorg wordt aangebracht. Dit kan pas vorm en inhoud krijgen nadat duidelijk is gemaakt welke partij waarvoor verantwoordelijk is en of daar een afdoende financieel instrument op kan worden gemaakt. In de door mij geleide stelseldiscussie zal een werkgroep zich buigen over de vraag hoe een bij complementaire verantwoordelijkheden passende financiële infrastructuur voor de monumentenzorg er uit kan zien, en hoe daarbij kan worden omgegaan met de financiële druk op het monumentenstelsel. Tevens wordt het Brim geëvalueerd. Na rapportage van deze werkgroep en de Brim-evaluatie zal ik mij een mening vormen over de financiële problematiek in de monumentenzorg.

In antwoord op mijn derde vraag hoe de definitie van het begrip monument verandert, stelt u dat het begrip moeilijker hanteerbaar is geworden omdat sprake is van een meerduidige betekenis. U vraagt aandacht voor het begrip 'beschermd stads- en dorpsgezicht'. Ik kan u verzekeren dat het beschermde stads- en dorpsgezicht bij de stelseldiscussie veel aandacht zal krijgen, met name ook waar het gaat om het omvormen van het stelsel naar een meer gebiedsgerichte benadering. Ik merk op dat de Raad

het met mij eens is dat een gebiedsgerichte benadering in de monumentenzorg meer aandacht verdient.

Naar aanleiding van mijn vierde vraag hoe bij een versterking van de relatie tussen monumentenzorg en ruimtelijke ordening de verdeling van bestuurlijke bevoegdheden verandert, verwijst u naar uw advies uit 2005 *Het tekort van het teveel*, waarin u verdergaande decentralisatie adviseert. Tegelijk benadrukt u het belang van complementariteit in beleid, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Ik vind verdergaande decentralisatie een interessante optie, maar zal eerst een grondige discussie voeren over en onderzoek plegen naar het stelsel, alvorens ik daar een standpunt over inneem.

Ten aanzien van de door mij geformuleerde vragen merk ik op dat de Raad voor Cultuur het met mij eens is dat deze de kern moeten zijn van de stelseldiscussie. Ik merk ook op de Raad voor wat betreft de beantwoording aan de oppervlakte blijft; in de stelseldiscussie zal een nadere verdieping moeten plaatsvinden.

Stellingen en agendapunten

De door de Raad naar voren gebrachte stellingen en agendapunten vind ik interessant en zal ik meenemen in de stelseldiscussie. Ik merk wel vast op:

- betreffende uw vijfde stelling, dat een beleidsevaluatie en evaluatie van de Monumentenwet 1988 noodzakelijk is.

Ik ben het met u eens dat het nodig is om gedegen informatie te hebben over de werking van het bestaande stelsel en beleid, alvorens over te gaan tot modernisering. Ik ben dan ook van plan de Monumentenwet 1988 op onderdelen te evalueren. Voorts zijn er nu beleidsevaluaties gaande naar het Brim en Beschermd stads- en dorpsgezichten. De bruikbare deelevaluaties die er in het verleden zijn verschenen betrek ik uiteraard ook in de moderniseringsdiscussies.

- betreffende uw zevende stelling, over een documentatieplicht voor het monumentenstelsel. Deze vind ik interessant. Deze vraag is ook aan de orde geweest bij de behandeling van het wetsvoorstel ter implementatie van het verdrag van Malta. In de Eerste Kamer heeft mijn voorganger toegezegd te zullen uitzoeken of de archeologische benadering ook passend is voor bouwhistorisch onderzoek. Ik wil er wel op wijzen dat het terugdringen van administratieve lasten ook een doelstelling is van het kabinet. In dat licht zal deze oproep tot documentatieplicht mede worden bekeken.

- betreffende uw negende stelling en het tweede agendapunt, waarin u aandringt op stroomlijning van het nieuwe monumentenstelsel op Europees niveau en een internationaal vergelijkend onderzoek naar het beschermingsbeleid.

Reeds vorig jaar heeft mijn departement studiereizen ondernomen naar Nord-Rhein Westfalen, Engeland en Ierland om daar het beschermingsbeleid te bestuderen. Ook heeft een literatuuronderzoek plaatsgevonden, waarin de verschillende Europese monumentenstelsels zijn vergeleken (waarbij ook buiten Europa is gekeken). Ik beschouw het internationaal vergelijkend onderzoek als grotendeels afgerond.

- betreffende uw elfde stelling, waarin u aandringt op aanvullend beleid inzake de bescherming van historische interieurs.

Ik ben het met u eens dat hier een opgave is. Ik zal deze meenemen bij het moderniseren van het stelsel.

Tenslotte

In uw slotlinea doet u een voorstel voor een vervolg op dit tussentijds advies. U neemt zich voor om de komende tijd met zoveel mogelijk betrokkenen over het monumentenstelsel te spreken. Vervolgens zal u voor 1 januari 2008 inhoudelijke overwegingen aanreiken, op basis waarvan in 2008 een stelseldiscussie kan worden gevoerd. U zal daarbij trachten een ruim draagvlak te ontwikkelen waarop het nieuwe stelsel kan worden geënt.

In de Tweede Kamer heb ik al in mei aangegeven welke richting de stelseldiscussie opgaat. Inmiddels is een projectplan geschreven en wordt onder de projectnaam Modernisering Monumentenzorg (MoMo) al veel werk verricht. Ik wil dit najaar het officiële startsein geven voor het project Modernisering Monumentenzorg met een Kick Off. Het veld zal ik intensief betrekken bij het project. Ik heb de Kamer toegezegd dat hij begin 2009 voorstellen krijgt over de Modernisering van de Monumentenzorg. Het lijkt me niet doelmatig dat de Raad en het Ministerie afzonderlijk van elkaar een traject inzetten van veldraadpleging en draagvlakontwikkeling. Ik acht het efficiënter dat de Raad nauw betrokken wordt bij het project dan dat hij in dit stadium een nieuw aanvullend advies uitbrengt. Ik overweeg wel de Raad in een later stadium, wanneer de contouren van de modernisering van de monumentenzorg nader uitgekristalliseerd zijn, om advies te vragen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Ronald H.A. Plasterk